

A rablóállam nyomában

Magyar közbeszerzések empirikus elemzése 2009-2016

Tóth István János* – Hajdu Miklós

*: istvanjanos.toth@crcb.eu

Science Meetup
MTA Könyvtár
Budapest, 2017. november 9. 19:00

2018.02.23.

”Igaz képzetnek egyeznie kell tárgyával”

[Spinoza: Etika, Sarktételek, 6.]

”Mi ez, mi előttem van, önmagában véve, sajátos alkatát tekintve? Mi a lényege, mi az anyaga? Mi a formáló oka? Mi a feladata a világrendben? Meddig tart?”

[Marcus Aurelius: Elmélkedések, VIII. 11.]

Összefoglalás

- A 2009-16 közötti összes magyar közbeszerzés (151.000 szerződés) vizsgálata
- MGTS: a politikai vezető családtagja és közeli barátai által tulajdonolt cégek
- Az MGTS cégek => inkább EU pénzek
- Az MGTS cégek => szignifikánsan alacsonyabb versenyerősség
- Az építőipari közbeszerzéseknél MGTS cégek => gyengébb az árverseny
- **MGTS cégek => favorizált helyzet**

Elmélet & néhány fogalom

Néhány fogalom

- **járadékvadászat** [*rent-seeking*]
[Tullock, 1967; Olson, 1987; Tullock et al., 2002; Murphy et al., 1993]
- **korrupció és korrupciós kockázat**
- **állam foglyul ejtése** [*state capture*]
[Stiglitz, 2000; Rose-Ackerman, 1999; Rose-Ackerman, 2006]
- ***cronyism*** [„haveri rendszer / kapitalizmus”]
[Chayes, 2015; Diwan et al, 2014; Diwan et al., 2015; Haber, 2002; Kang, 2002; Krueger, 2002; Nucifora et al. 2015; Rijkers et al., 2014a, Rijkers et al., 2014b; Wei, 2014; World Bank, 2014]
- **rablóállam** [*kleptocratic state*]
[Rose-Ackerman 1999; Hale, 2015]

I. Járadékvadászat

- a szabályozás/szabályozó befolyásolása a *javak elosztásának* módosítása érdekében, hogy a járadékvadász *privilégiumok*hoz jusson (és ezáltal jólétét növelje);
- nem vállalkozással, kockázatvállalással, innovációval éri el

Járadékvadászat

- Példák:
 - Egy vállalatnál a szakszervezetek külön béralkuja más foglalkoztatott csoportok rovására;
 - A piacon lévő vállalkozások fellépnek a piacra lépés korlátozása érdekében;
 - Fellépés kedvezményes adózás érdekében (pl. adókedvezmény kijárása egy adott autótípusra)
 - Védett állatok vadászatát és az ebből származó hasznot lehetővé tévő szabályozás elérése speciális szervezetek (pl. vadásztársaságok) számára

II. Korrupció

- Állami / magángazdasági pozíció magáncélra való használata / hasznosítása (OECD)
- P-A-M (megbízó-megbízott modell)
- Szereplők: megbízó – megbízott - kliens
- Mikro jelenség / tranzakció(k); (Egy ország nem lehet korrupt!)
- Nemcsak megvesztegetés! (zsarolás, csalás, lopás)
- korrupció => <= integritás
- rejtett, közvetlenül nem megfigyelhető
- **De objektív mutatókkal mérhető, elemezhető!**

III. Korrupciós kockázatok

- Korrupciós kockázatok = a korrupció számára kedvező feltételek
- A korrupciós kockázatok szintje azt jelenti, hogy a korrupció számára kedvező feltételek mennyire jöttek létre

Korrupció: mérhetőség, mérés nélkül nincs értelme róla beszélni

Fekete lyuk: nem látható, de mérhető

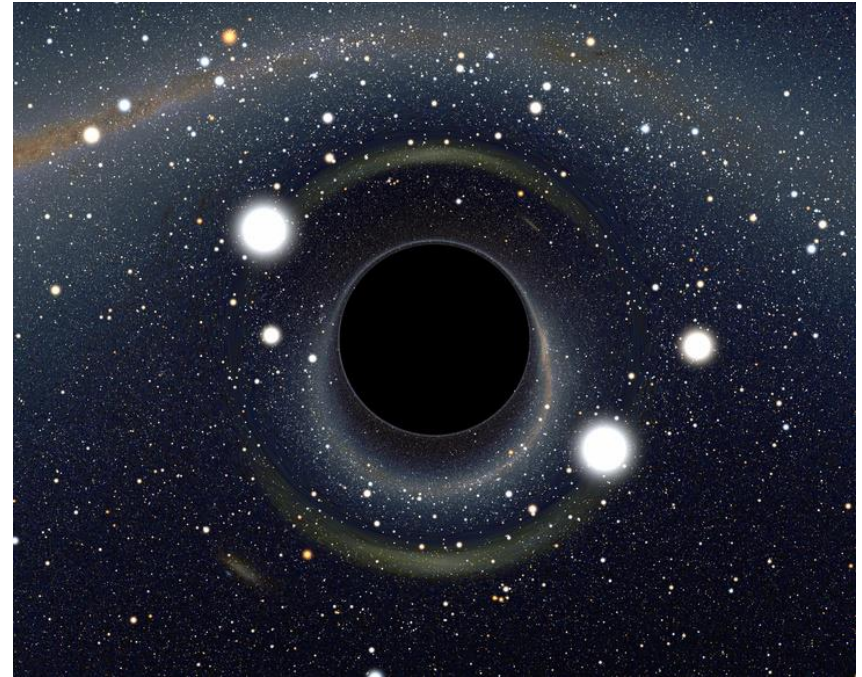
- tömeg
- forgási sebesség
- távolság

Létére következtetni lehet a körülötte keringő csillagközi anyagfelhők, csillagok tulajdonságai alapján

Kb. ue. a helyzet a korrupcióval

- Közvetlenül nem látható, nem de
- Becsülni tudjuk az elterjedtségét
- Milyen területeken történik
- Mekkora társadalmi veszteséget eredményez

Létére következtetni lehet a korrupciós kockázatok mértéke alapján

IV. ÁFE, HR és RÁ

	ÁFE	Haveri rendszer	Rablóállam
A szabályozó pozíciója	Gyenge / támadható	Erős Függő érdekcsoportok / haverok / oligarchák amelyek rendelkeznek valamekkora autonómiával	Erős A politikai vezető dönt a privilegizált csoportokról
Eszközök	Járadékvadászat nem rendszerszintű	Járadékvadászat rendszerszintű Kimondott politikai cél a haverok helyzetbe hozása, jólétének növelése	Járadékvadászat rendszerszintű Politikai cél a politikai vezető (strómanjai és családtagjai) jólétének növelése
Domináns aktor	Érdekcsoportok	A szabályozó(k)	A politikai vezető

Kutatási kérdések és adatok

Kutatási hipotézisek

- Nem kimutatható a haverok és családtagok előnybe részesítése a magyar közbeszerzések **versenyerősségét vizsgálva**
- Nem kimutatható a haverok és családtagok előnybe részesítése a magyar közbeszerzéseknél **az árverseny erősségét vizsgálva**
- A közbeszerzéseket vizsgálva Magyarországon nincs jele **a haverok előnybe részesítésének**, illetve a **kleptokrata állam létezésének**

Adatok

- 2009-2016
- 141.817 szerződés, keretszerződések nélkül
- 151.457 szerződés, keretszerződéssel
- A CRCB által létrehozott és rendezett adatbázis a Közbeszerzési Hatóság honlapján közzétett adatok alapján

Adatok

- Dátum
- Nyertes cég neve
- Eljárás fajtája
- Benyújtott ajánlatok száma
- Becsült érték
- Szerződéses érték
- EU finanszírozás
- CPV kódok (egységes termékkód) => gazdasági ág

Mutatók

- Versenyerősség (ICI)

$ICI = \lg(\text{versenyezők száma})$,
ha a versenyzők száma 2 és 10 közé esett és

$ICI = 1$, ha a versenyzők száma nagyobb volt mint 10

- Árverseny erőssége (RPRD)

$RPRD = (P^* - P) / P * 100$, ha

$0 \leq RPRD < 100$, különben kizártuk az elemzésből;
ahol P^* : becsült érték, P szerződéses érték

- Korrupciós kockázat

$SB [0, 1]$: a közbeszerzésen egy ajánlattevő volt-e vagy sem

$TI [0, 1]$: nyílt eljárás-e, vagy sem

Az MGTSH csoport

- Azok a nyertes cégek, ahol a tulajdonosok:
 - Mészáros Lőrinc
 - Garacsi István
 - Tiborcz István
 - Simicska Lajos
 - (Habony Árpád)

Mészáros Lőrincz

- A close childhood friend of the Hungarian Prime Minister; a gas fitter; the mayor of Felcsút (the village where Viktor Orban spent his childhood); since 2013 a Hungarian billionaire;

Garancsi István

- A Hungarian businessman, owner of the Videoton FC football team, president of the Hungarian Association of Hikers, close friend of Viktor Orban;

Tiborcz István

- Hungarian lawyer, entrepreneur; husband of Viktor Orbán's oldest daughter.

2018.02.23.

Simicska Lajos

- Hungarian businessman, former President of one of the Hungarian TV channels (Hír TV); Hungary's 11th richest person; Viktor Orbán's dormitory roommate. Later he held several positions: the treasurer of Fidesz, President of Hungarian Tax Office, general manager and CEO of Mahir . He broke up with Viktor Orbán on February 6th 2015.

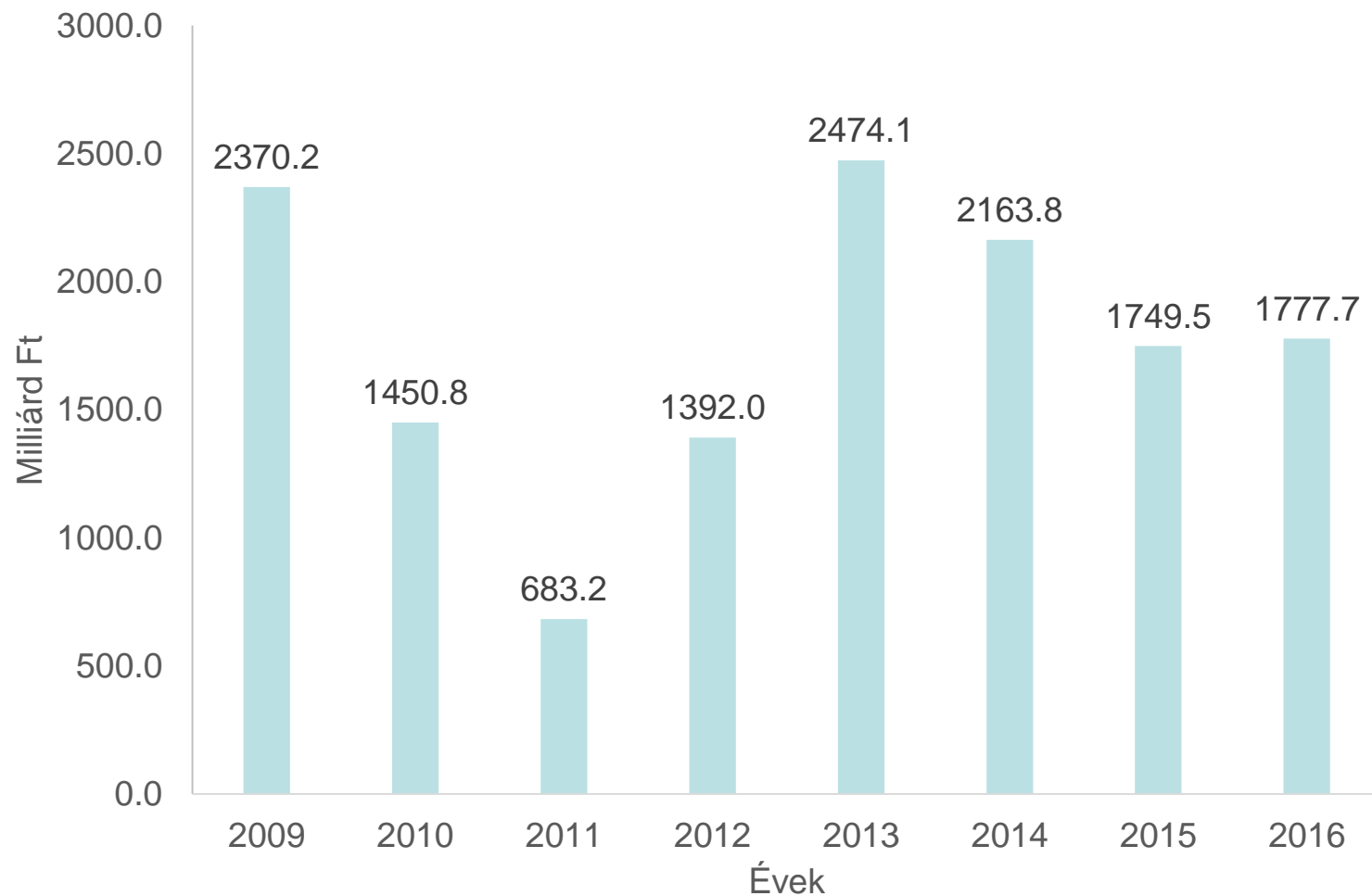
Habony Árpád

- Hungarian entrepreneur, political advisor, Hungarian kendo champion, Viktor Orbán's personal strategic consultant.

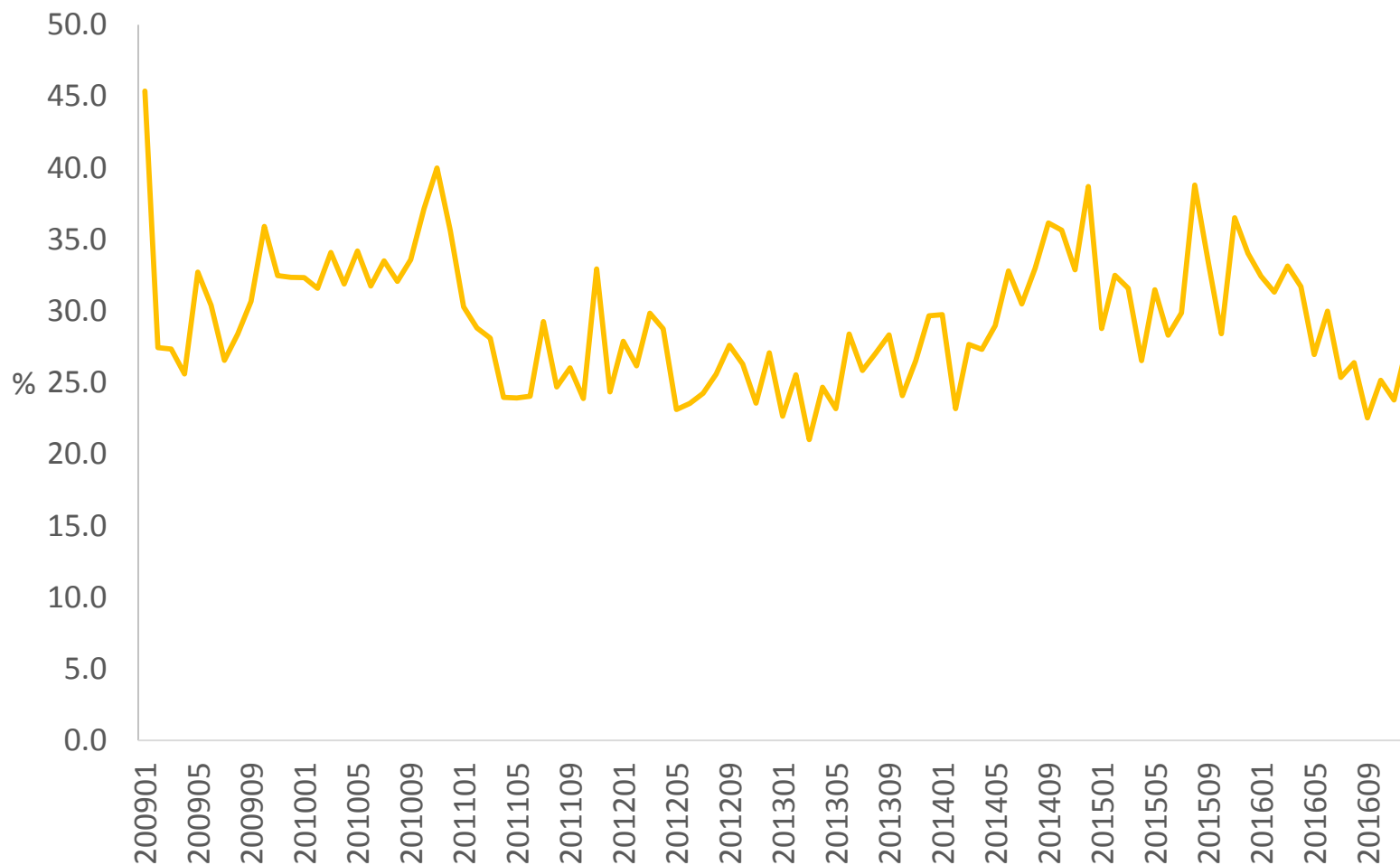

Eredmények

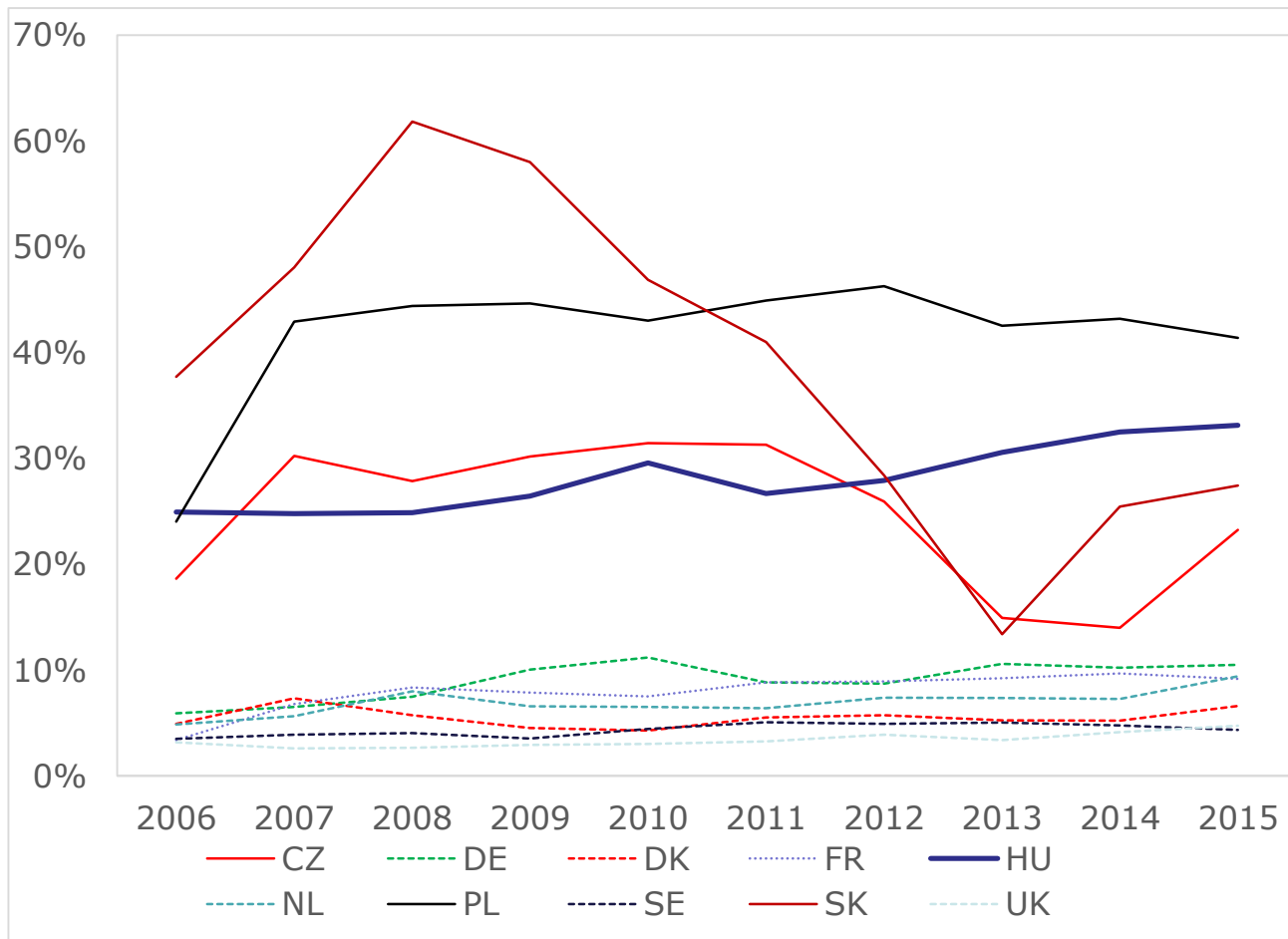
Szerződéses érték, 2009-16, Mrd Ft, N = 138.757

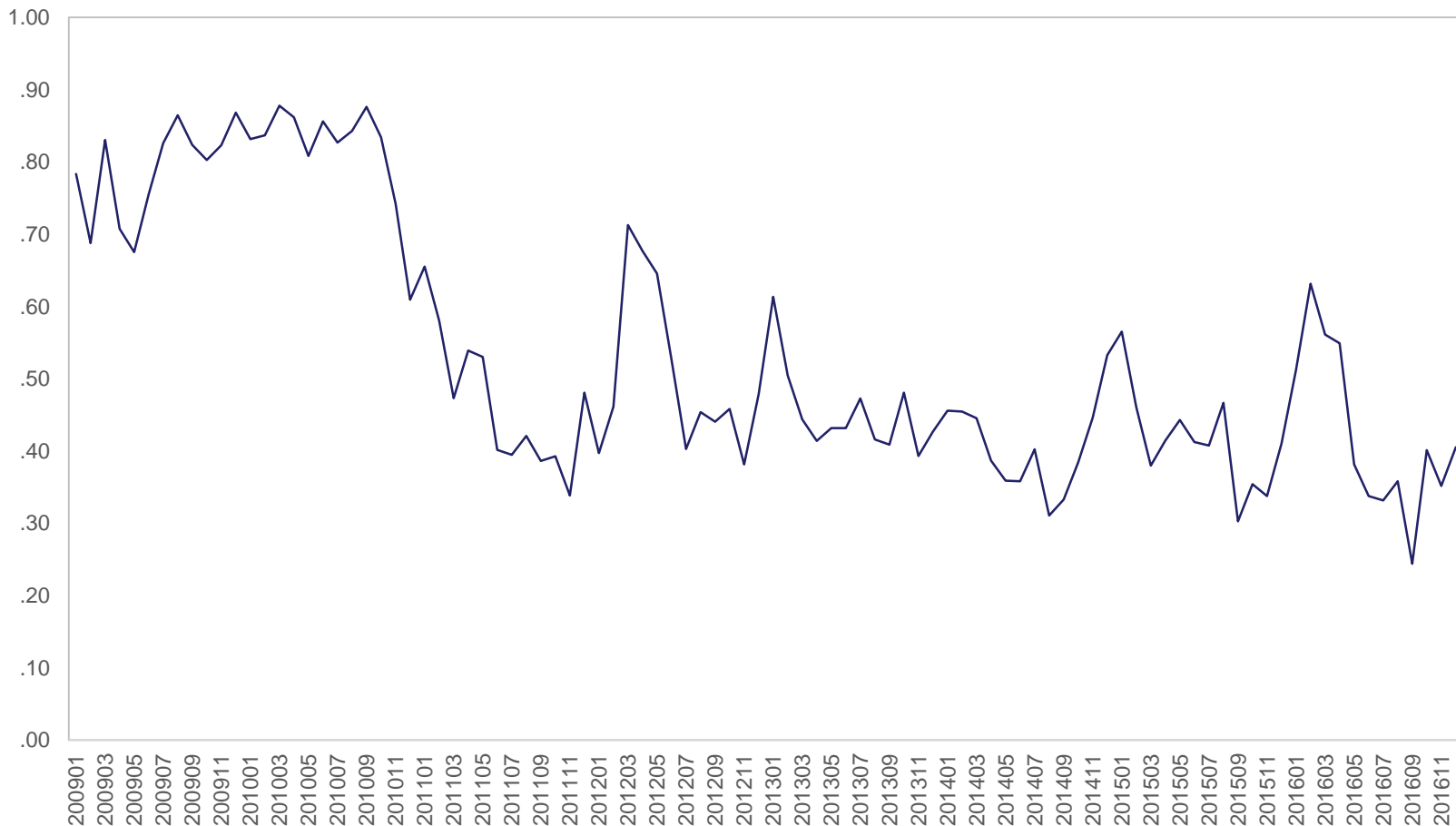
Egy ajánlat mellett lebonyolított tenderek aránya (SB=1), % 2009-16, N = 149.786

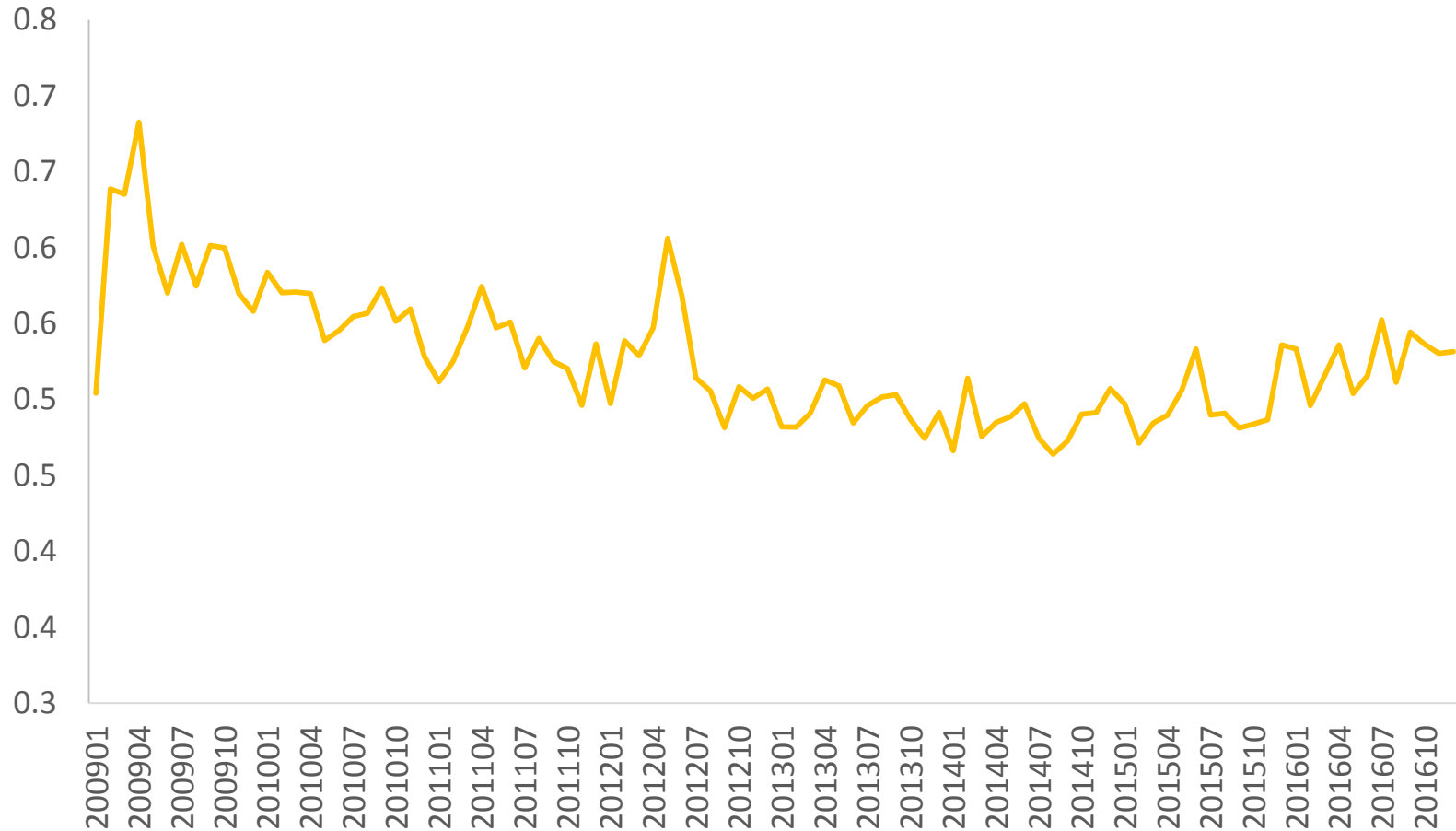
Egy ajánlat mellett lebonyolított közbeszerzések aránya (SB=1) néhány EU országban, 2009-15, N = 3.127.324

Transzparens tenderek (TI=1) aránya, 2009-16, N = 151.457

Versenyerősség (ICI) alakulása, 2009-16, N = 108.036

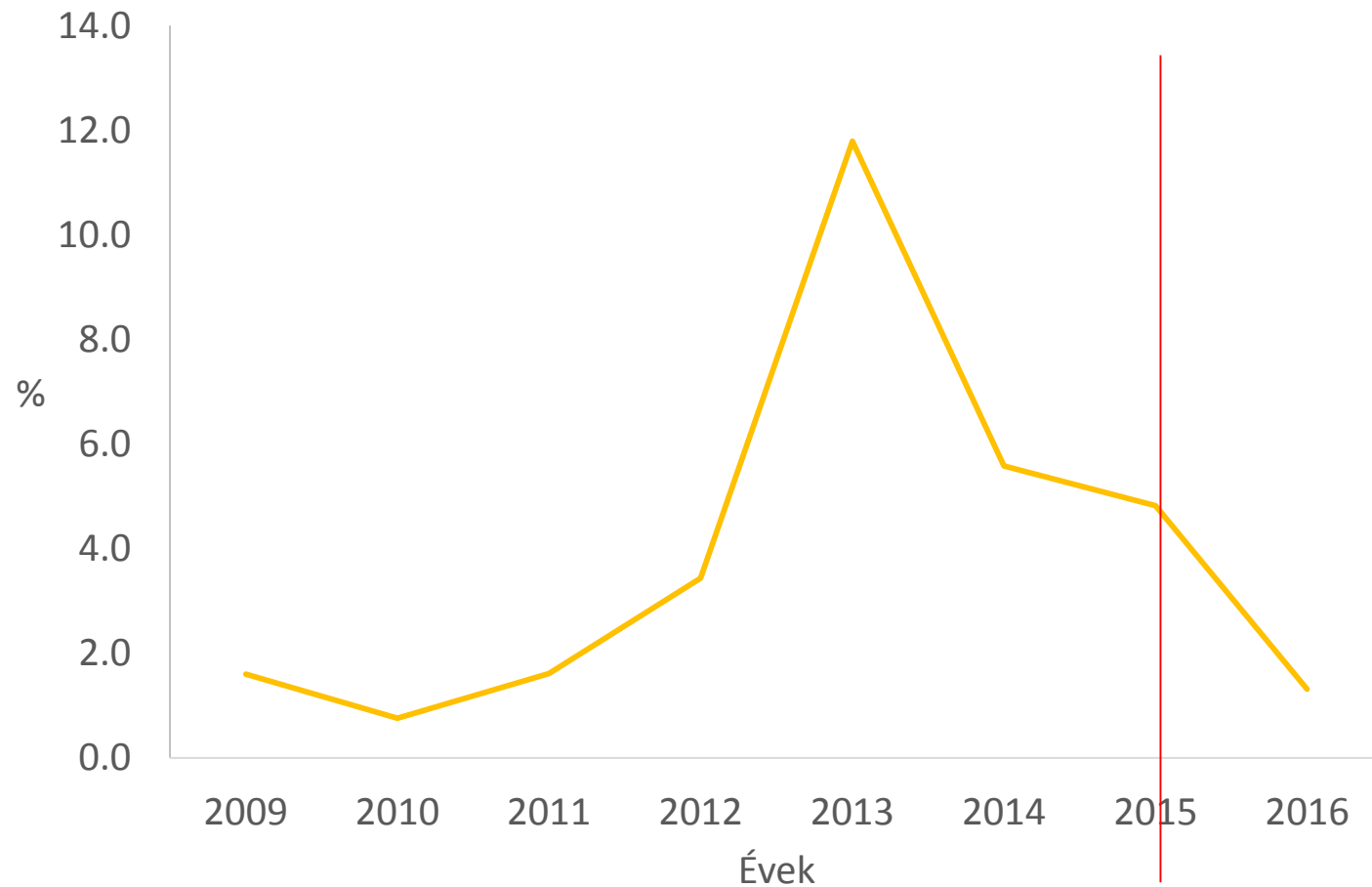

Az MGTSH csoport

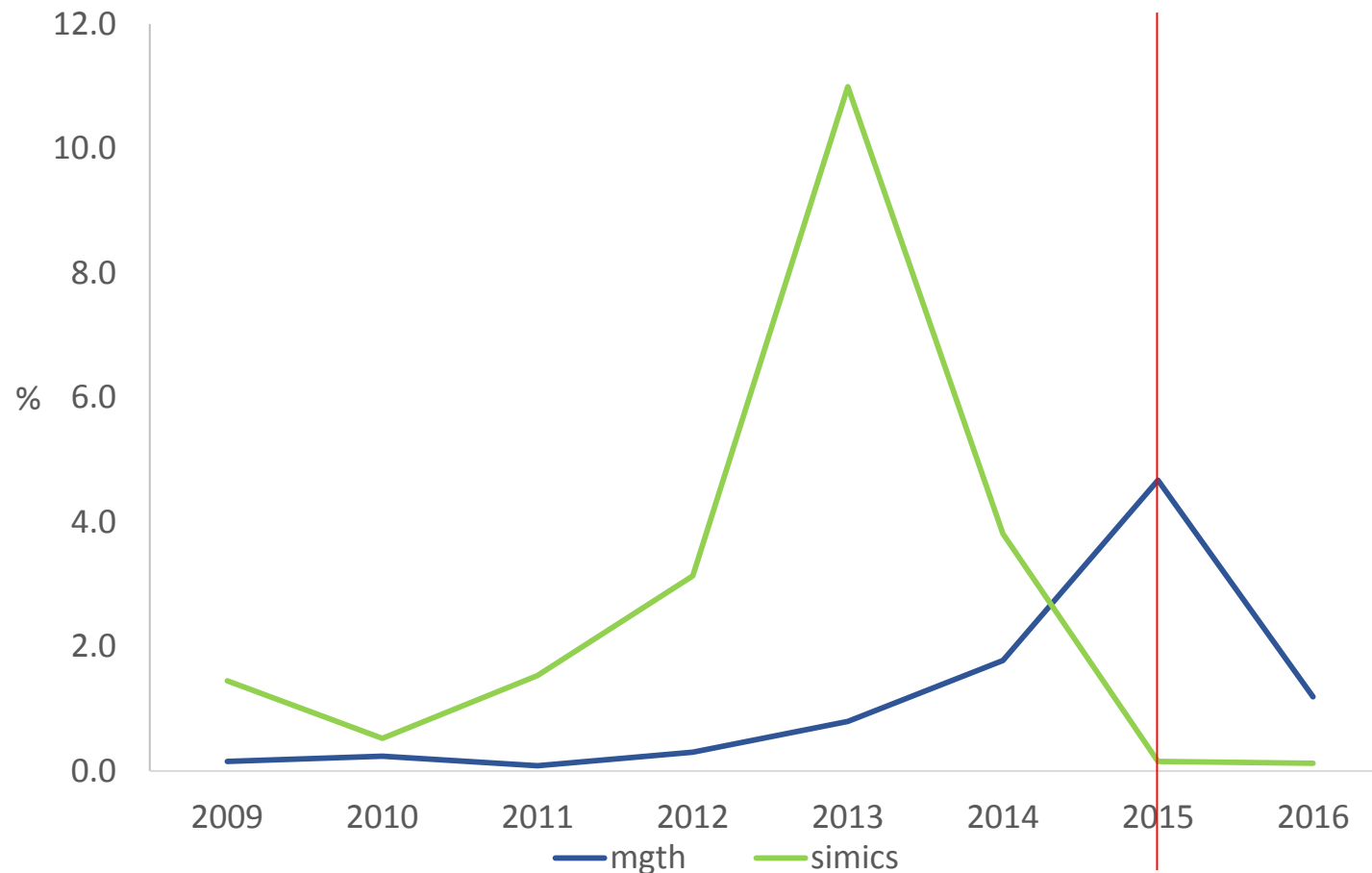
Az MGTSH csoport szerepe

- 646 szerződés
- 99 keretszerződés
- 547 egyszerű termék vagy szolgáltatásvásárlási szerződés
- A 547 szerződés aggregált szerződéses értéke 628,1 milliárd forint
- 4,5% az összes szerződés (keretszerződések nélküli) értékének

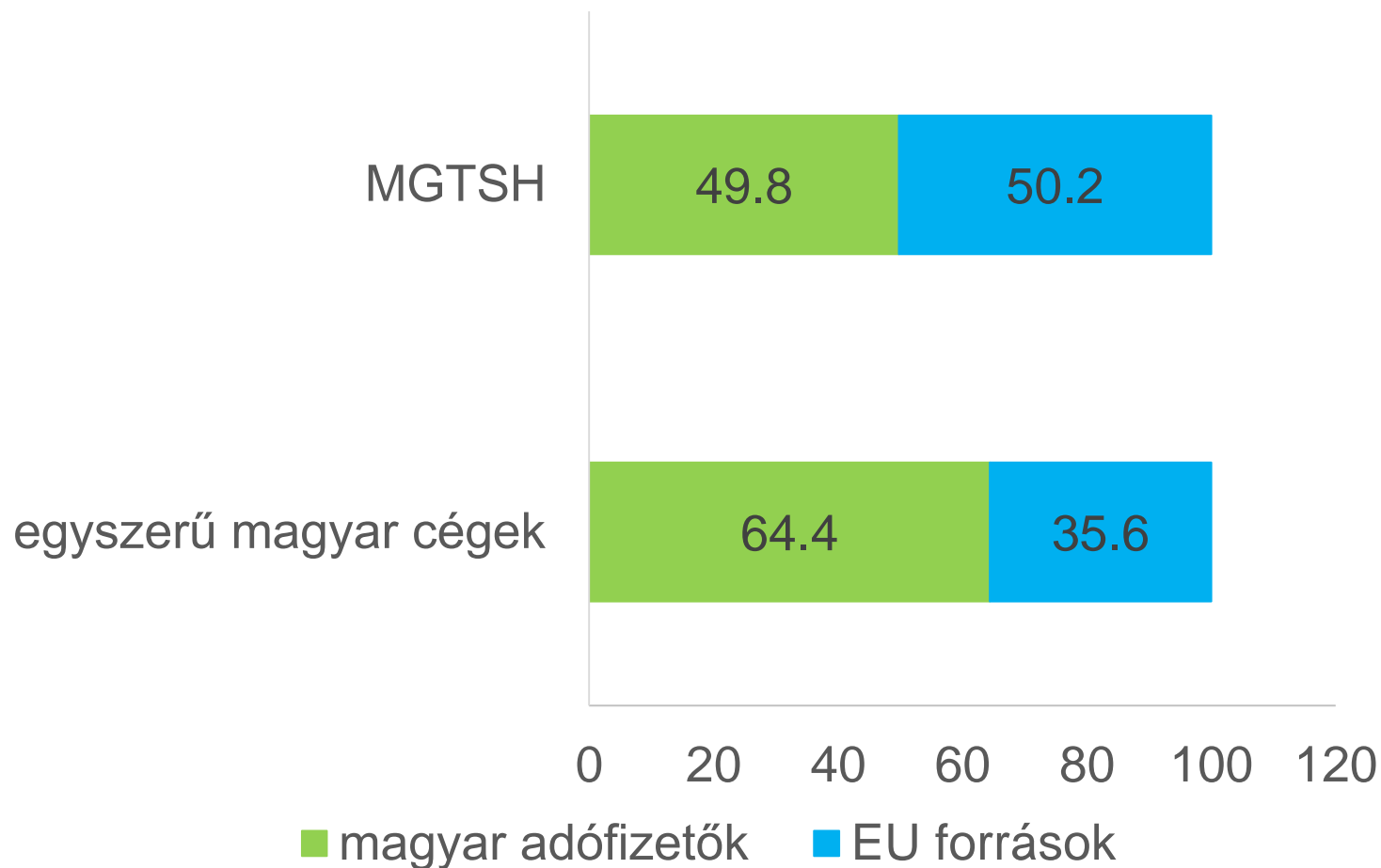
Az MGTSH részesedése az összes szerződéses értékből, 2009-16, %, N= 138.757

Simicska és az MGTH cégek részesedése az összes szerződéses értékből, 2009-16, %, N= 138.757

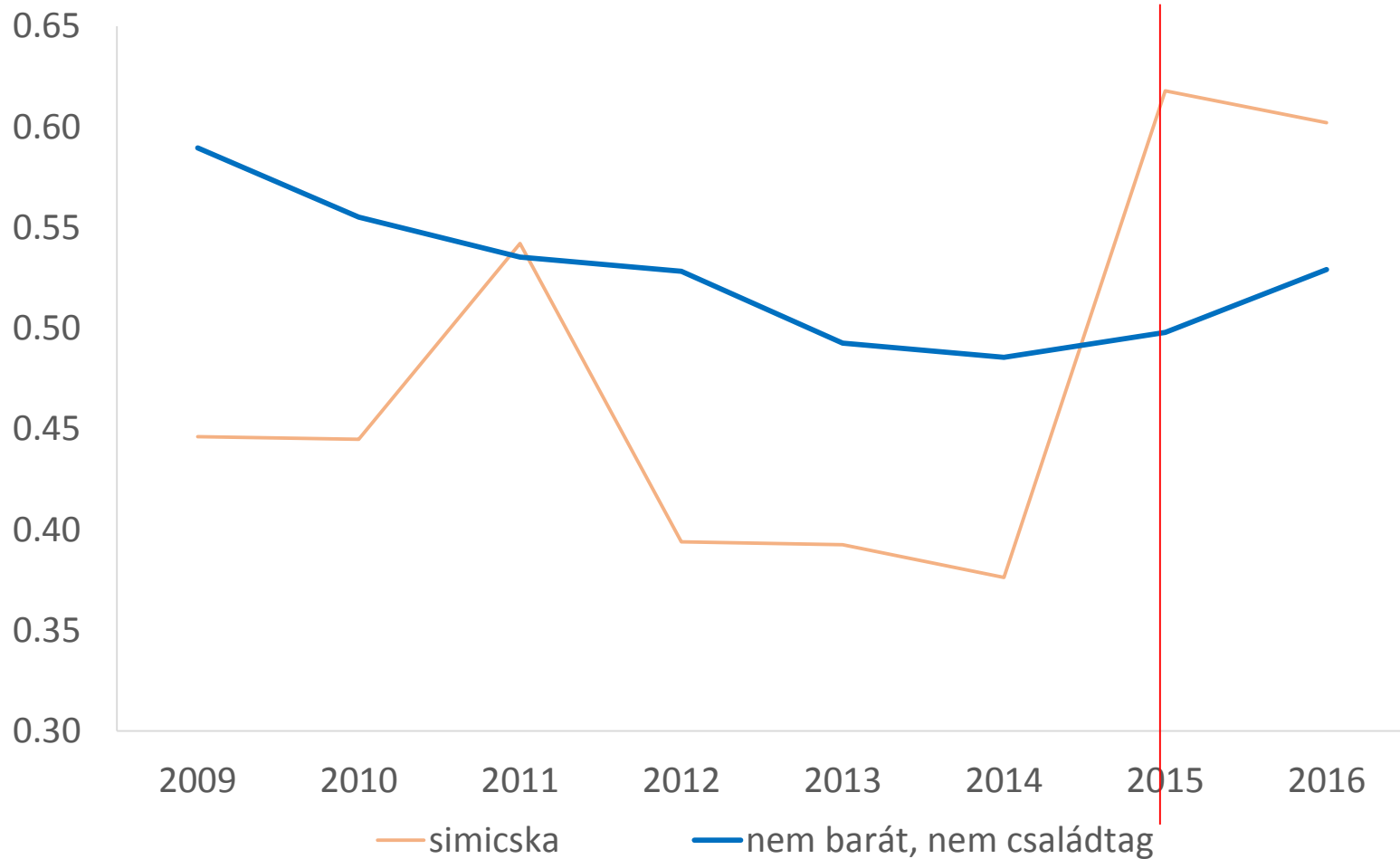

Az MGTSH és az EU pénzek, 2009-16, %, N = 150.956

Versenyerősség (ICI) & MGTS

Versenyerősség (ICI) Simicska vs. többiek, N = 106.996

Becslések

A versenyerősség becslése Simicskával és nélküle, 2009-16

	ICI OLS	ICIO ologit	ICI OLS	ICIO ologit
MGTSH	-0,1056***	-1,0722***	-	-
MGTH	-	-	-0,0617***	-0,4985***
Év				
Szektor				
LNNCV				
EU				
TI				
N	90.274	90.274	90.120	90.120
Adj. R²	0,0945	-	0,0946	
Pseudo R²	-	0,0254		0,0254

*** $p < 0.01$

Árverseny (RPRD) & MGTS az építőipari beszerzéseknél

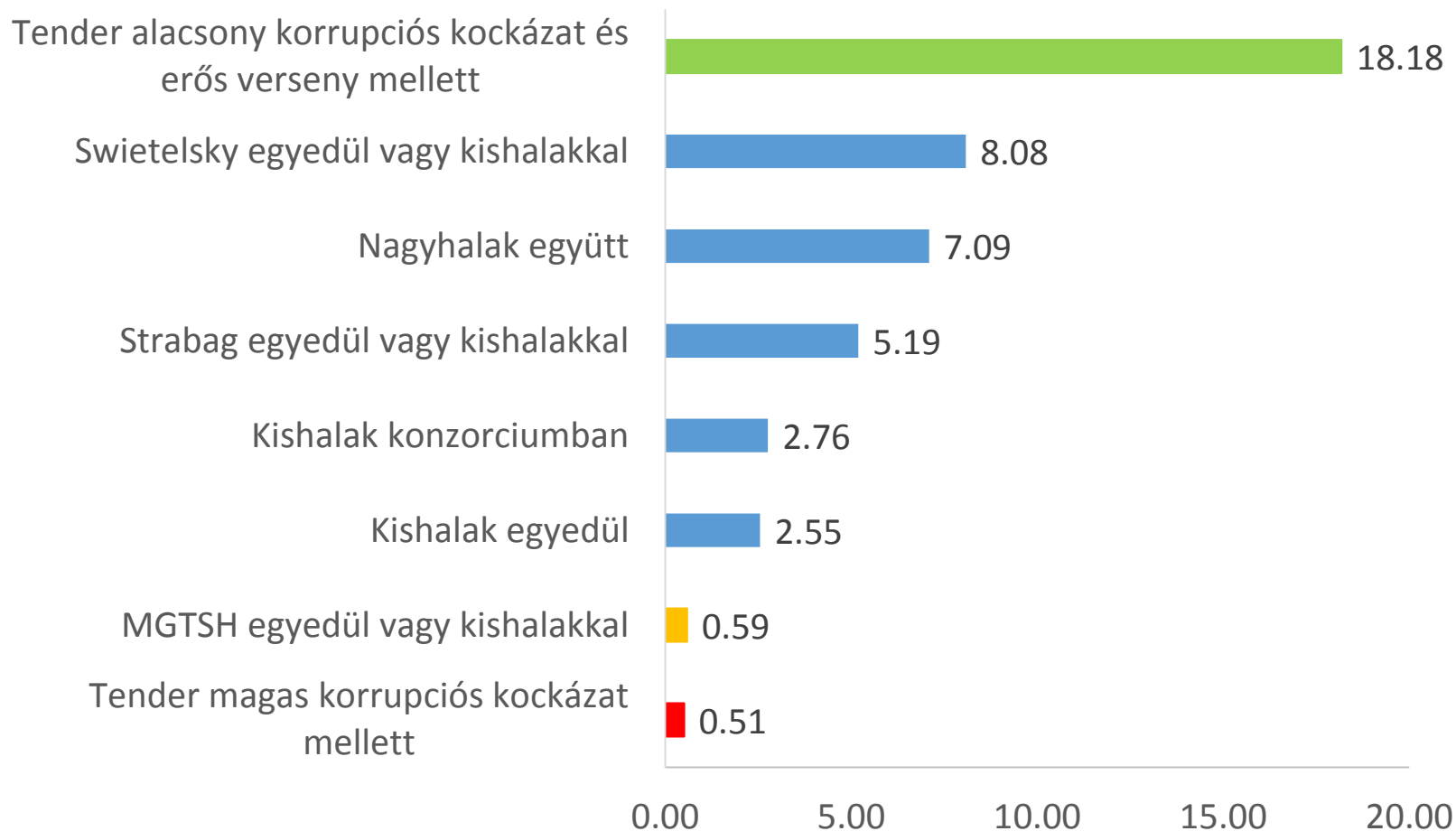
EU pénzek = kisebb árverseny; árverseny (RPRD) az építőiparban, 2009-16, N = 23.048

	RPRD			
	medián	átlag	szórás	N
EU finanszírozás				
nem	3,78	12,76	18,96	11.477
igen	1,80	8,09	13,46	11.561
Építőipari beszerzések összesen	2,61	10,42	16,60	23.048

Árverseny mértéke (RPRD) az építőiparban a győztesek különböző csoportjaiban, 2009-16, N = 23.100

Nyertesek csoportjai	medián (a legkisebb és a legnagyobb érték között közepen elhelyezkedő érték)	N
MGTS vagy MGTS & kishalak	0,59	147
Nagyhalak együtt	7,09	505
Swietelsky vagy Swietelsky & kishalak	8,08	229
Strabag vagy Strabag & kishalak	5,19	270
Kishalak egyedül	2,55	21.071
Kishalak konzorciumban	2,76	1.376

Árverseny (RPRD) az építőiparban a győztesek különböző csoportjaiban, 2009-16, N = 23.100, medián értékek

Becslések

Árverseny becslése az építőiparban a győztesek különböző csoportjaiban, 2009-16, N = 23.100

Nyertesek csoportjai	PRPD PSM	RPRDO PSM	PRPD PSM	RPRDO PSM
MGTS	-2,4491	-0,1942*	-	-
MGTS nagyhalak nélkül	-	-	-3,7600**	-0,2331**
Strabag vagy Swietelsky (MGTS nélkül)			4,7430***	2,4491***
ÉV				
LNNCV				
EU				
N	20.683	20.683	20.667	20.667

*** $p < 0.01$; ** $p < 0.05$; * $p < 0.1$

Összefoglalás

- 151.000 szerződés
- Az MGTS cégek => EU pénzek
- Az EU pénzek => könnyű pénzek, kisebb versenyerősség;
- Nem kimutatható a haverok és családtagok előnybe részesítése a magyar közbeszerzések **versenyerősségét** vizsgálva
Az eredmények cáfolják
- Nem kimutatható a haverok és családtagok előnybe részesítése a magyar közbeszerzéseknél az **árverseny erősségét** vizsgálva
Az eredmények cáfolják
- Magyarországon nincs kimutatható jele sem a **haverok** előnybe részesítésének, sem **a kleptokrata állam** létezésének
Az eredmények cáfolják

Az elemzés forrása:

<http://www.crcb.eu/?p=1111>

A kutatást támogatja:

OTKA (K116860)

Irodalom

- ACFE. 2016. Report to the Nations on Occupational Fraud and Abuse, 2016 Global Fraud Study. Association of Certified Fraud Examiners, USA: Austin, Texas.
- Coviello, D., – Gagliarducci, S. 2010. Building Political Collusion: Evidence from Procurement Auctions. IZA DP No. 4939, Bonn: Institute for the Study of Labor (IZA). <http://repec.iza.org/dp4939.pdf>
- Chvalkovska, J., Fazekas, M., Skuhrovec, J., Tóth, I. J., King L. P. 2013. Are EU funds a Corruption Risk? The Impact of EU Funds on Grand Corruption in Central and Eastern Europe. In: Pippidi-Mungiu, A. Controlling Corruption in Europe. The Anticorruption Report 2. Oplanden, Berlin & Toronto: Barbara Budrich Publishers. pp. 68-89.
- Czibik, Á., Fazekas, M., Tóth, B., Tóth I. J. 2014. Toolkit for detecting collusive bidding in public procurement. With examples from Hungary. Working Paper Series: CRCB-WP/2014:02. CRCB, Budapest, 2014. <http://bit.ly/2aDRYM7>
- CRCB. 2016. Competitive Intensity and Corruption Risks in the Hungarian Public Procurement 2009-2015. Main Findings & Descriptive Statistics. Budapest, CRCB. <http://bit.ly/1TBpQDa>
- Durtschi, C. - Hillison, W.- Pacini, C. 2004. “The Effective Use of Benford's Law to Assist in. Detecting Fraud in Accounting Data”, Journal of Forensic Accounting, Vol V. pp. 17-34, <http://bit.ly/1QSUOER>.
- Drake, P. D. – Nigrini, M. J. 2000. “Computer assisted analytical procedures using Benford's law”, Journal of Accounting Education, Vol. 18. no. 2. pp. 127-146;
- Fazekas, M., Tóth, I.J., King. L. P. 2013a. Anatomy of grand corruption: A composite corruption risk index based on objective data. Budapest, CRCB. <http://bit.ly/1Yc7zQL>
- Fazekas, M., King, L. P., Tóth, I. J. 2013b. Hidden Depths. The Case of Hungary. In: Pippidi-Mungiu, A. Controlling Corruption in Europe. The Anticorruption Report 1. Oplanden, Berlin & Toronto: Barbara Budrich Publishers. pp74-82.
- Fazekas, M., Tóth, I. J., King, L. P. 2016. “An Objective Corruption Risk Index Using Public Procurement Data”. European Journal on Criminal Policy and Research, First Online: 25 April 2016 doi: 10.1007/s10610-016-9308-z.
- Fazekas, M., and Tóth, I. J. 2016. “From Corruption to State Capture. A New Analytical Framework with Empirical Applications from Hungary”. Political Research Quarterly, June 2016, vol. 69. no. 2. pp. 320-334, doi: 10.1177/1065912916639137.
- Fazekas, M. - Tóth, I. J. 2017. Corruption in EU Funds? Europe-wide evidence of the corruption effect of EU-funded public contracting. In: Bachler, J., Berkowitz, P., Hardy S., Muravska, T.: EU Cohesion Policy. Reassessing Performance and Direction, Routledge, London & New York., pp. 186-205.
- Garrido, Melissa M, Amy S. Kelley, Julia Paris, Katherine Roza, Diane E. Meier, R. Sean Morrison. 2014. Methods for Constructing and Assessing Propensity Scores. Health Services Research, 49 (5): 1701–20. doi:10.1111/1475-6773.12182
- IEER. 2016. Integrity and corruption risks within the Hungarian corporate sector. Budapest: Institute for Economic and Enterprise Research. <http://bit.ly/2jzdzZi>

Irodalom

King, G., Nielsen, R. 2016. Why Propensity Scores Should Not Be Used for Matching. <http://bit.ly/2iWZSUd>

Kossofsky, A. E. 2015. Benford's Law. Theory, the General Law of Relative Quantities, and Forensic Fraud Detection Applications. Hackensack, New Jersey, USA: World Scientific

Lambsdorff, J. G. 2007. The Institutional Economics of Corruption and Reform. Theory, Evidences and Policy. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Lechner, Michael. 2002. Program Heterogeneity and Propensity Score Matching: An Application to the Evaluation of Active Labour Market Policies. The Review of Economics and Statistics (84): 205-220. <http://bit.ly/2j6kZPi>

Miller, S. J. (ed.). 2015. Benford's Law: Theory and Applications. Princeton, New Jersey, USA: Princeton University Press

Kevin M. Murphy, Andrei Shleifer and Robert W. Vishny. 1993. "Why Is Rent-Seeking So Costly to Growth?" The American Economic Review Vol. 83, No. 2, Papers and Proceedings of the Hundred and Fifth Annual Meeting of the American Economic Association (May, 1993), pp. 409-414. <http://bit.ly/2ahOOJg>

Nigrini, M. J. 1996. "A taxpayer compliance application of Benford's law". Journal of the American Taxation Association. Vol. 18. no 1. pp. 72–91.

Nigrini, M. J. (ed.). 2012. Benford's Law. Applications for Forensic Accounting, Auditing, and Fraud Detection. Hoboken, New Jersey, USA: John Wiley & Sons

Spann, Delena D. 2013. Fraud Analytics: Strategies and Methods for Detection and Prevention, Hoboken. New Jersey, USA: John Wiley & Sons

Szanto, Z., Tóth, I. J., Varga, S. 2012. The social and institutional structure of corruption: some typical network configurations of corruption transactions in Hungary, In: Vedres, B., Scotti, M. (eds.): Network sin Social Policy Problems. Cambridge, UK: Cambridge University Press Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Rose-Ackerman, S. (ed.). 2006. International Handbook on the Economics of Corruption, Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Rose-Ackerman, S. – Soreide, T. 2011. International Handbook on the Economics of Corruption. Volume Two. Cheltenham, UK: Edward Elgar.

Rosenbaum, Paul R., Donald B. Rubin. 1983. The Central Role of the Propensity Score in Observational Studies for Causal Effects. Biometrika. 70 (1): 41–55. doi:10.1093/biomet/70.1.41

Tóth, I. J., Hajdu, M. 2016a. Competitive Intensity and Corruption Risks in the Hungarian Public Procurement 2009-2015. Paper presented at the University of Cambridge, „Data for Policy” Conference, <http://bit.ly/2b8p8kW>

Toth, I. J., Hajdu, M. 2016b. Korrupciós kockázatok, átláthatóság, közbeszerzések. Magyar közbeszerzések 2009–2015 közötti adatainak elemzése. In: Kolosi, T.- Tóth, I. Gy. (szerk.): Társadalmi Riport. Társi, Budapest. 33-53. old. [Corruption risks, transparency, public procurement. Analysis of Hungarian Public Procurement in the period of 2009 and 2015. In: Kolosi, T. – Tóth, I. Gy. (eds): Social Report – 2016. Budapest: Társi, pp. 33 -53.] <http://bit.ly/2dA9XII>

Varian, H. R.1972.: "Benford's law", The American Statistician, 26. Vol. no.3. pp. 65–66.

2018.02.23.

Köszönöm a figyelmet!

CRCB Nonprofit kft.

www.crcb.eu